

Sven Krohn

TUNSIN PEKKA ERVASTIN

Kun Elonpyörä pyysi minulta Pekka Ervastia käsittelevää kirjoitusta, olin iloinen ja kiitollinen. Samalla muistin, että vuonna 1925, siis 45vuotta sitten olin saanut samanlaisen tehtävän, silloin sen johdosta, että Pekka Ervast täytti viisikymmentä vuotta. (s. 25.12.1875)

Olin silloin 22-vuotias ja olin tuntenut Pekka Ervastin persoonallisella tavalla opettajana ja ystävänä runsaasti viisi vuotta, vaikka sitä ennen silloin tällöin jo lapsesta pitäen olin hänet nähnyt vanhempieni luona kotona tai esitelmätilaisuuksissa. Vanhempani, jotka olivat omaksuneet teosofisen maailmankatsomuksen, olivat nimitäin Pekka Ervastin vaikutuksen alaisia aivan vuosisadan alusta lähtien, jolloin ”Valoa kohti”-kirja ilmestyi. Kun Suomen teosofinen seura 1907 perustettiin, he niinollen liittyivät sen jäseniksi, ja kun Pekka Ervast vuonna 1920 perusti Ruusu-Ristin, he seurasivat häntä. Ruusu-Risti-seuraan minäkin — silloin lukion kahdeksaluokkalainen — perustajajäsenenä liityin eroten siitä vasta vuoden 1959 alussa, kun Pekka Ervastin kuolemasta oli kulunut 25 vuotta.

Aloitin tämän kirjoitukseni siteeraamalla itseäni 45 vuoden takaa, toistamalla senkertaisen kirjoitukseni alku- ja loppusanat:

”Puoli vuosisataa on kulunut siitä, kun keskuuteemme tänne syrjäiseen Suomeen syntyi lapsi, josta oli tuleva syntyjen syvien tutkija ja monen ihmisen herättäjä, auttaja ja nostaja.

Tähän lapsen oli ihmiskunnan auttajien kutsusta astunut suuri, paljoa kokenut sielu, jolle oli annettu tärkeä tehtävä suoritettavaksi. Hänen nimensä on tuhansille suomalaisille tuttu. Laajalle ovat hänen hengen salaisuuksia kuvaavat kirjansa levinneet, ja monet ovat ne, jotka ovat kuulleet hänen tiedon arvovaltaa ja sydämen rikkautta uhkuvia sanojaan ja tunteneet, että elämässä on olemassa aavistamattomia arvoja, että ihminen on kutsuttu elämään ikuisia tarkoituksia varten. Monet ovat hänen esiintymisensä johdosta tulleet vakuuttuneiksi siitä, että ihminen on sielullinen olento, joka itseensä kätkee iäisyyden ja kuolemattomuuden mahdollisuuden, monet ovat saavuttaneet varmuuden siitä, että ihmiselle on mahdollista ratkaista oman elämänsä ongelma, ja että kaikkina aikoina on ollut suuria totuuden tietäjiä, jotka ovat julistaneet oppia tiestä, minkä kulkeminen vie ihmisen täydellisyyden tajuamiseen ja tekee hänestä ihmiskunnan viisaan auttajan. Hänen opastaminaan he ovat saaneet huomata suurten uskontojen ytimeltään olleen tietoa tästä ihmislasten salaisesta tehtävästä, mutta ennenkaikkea he ovat saaneet tunkeutua syvälle kristinuskon perustan, Jeesus Natsarealaisen ihmeelliseen persoonallisuuteen ja oppiin ja ymmärtää tämän olennon käänteentekevän vaikutuksen ihmiskunnan henkisessä elämässä. Samalla hän aina kehottaa ihmisiä itsenäisesti tutkimaan ja ottamaan asioista selvän, vaikka hän kertoo heille, mitä hän itse taipaleellaan on löytänyt. Ja totuudenetsijät tuntevat vavistuksen sydämessään huudahtuen: ”Juuri noin olen minäkin tuntenut, juuri tuon olen minäkin kokenut ja tuon olen kerran saavuttava!”

Ja kirjoitukseni loppusanat:

”Olemme vilahdukselta ja varmastikin vain heikkona kangastuksena nähneet erään harvinaisen sielun puoli-vuosisataisen elämän juoksun kulkevan ohitsemme. Jo se minkä olemme havainneet, saattaa meidät ihailemaan ja ihmettelemään. Meidän sydämemme tuskin muuta voi ja muuta tahtoo kuin ylistystänsä laulaa. Ja olkoon tämä sille sallittua. Ei ole mitään väärää, mitään luonnotonta siinä, että suomme

hänelle kiitoksemme ja arvonantomme, joka niin suuressa mitassa on tämän meidän kiitoksemme ja arvonantomme ansainnut. Tämä on päinvastoin inhimillinen oikeutemme, mutta älkäämme tällöin unohtako, että hetkellisillä tunteilla sittenkin on sangen pieni arvo. Kuinka pian ne voivat muuttua vastakohtakseen, osoittaa meille Jeesus Natsarealaisen ja nyt vast´ikään H.P. Blavatskyn elämä. Paljon on varmaan myös P.E. saanut tällaista ohimenevää ihannoimista kokea. Paljon tärkeämpää on, että me P.E:n sanomaa tarkoin itsenäisesti ja vakavasti punnitsemme ja yritämme sitä elämässämme toteuttaa, sillä sitä se todellakin ansaitsee. Se on täynnä totuuden paatosta ja inhimillisen ponnistuksen synnyttämää tiedon rauhaa. Ammentaessamme siitä ammennamme todella ikäänkuin tyhjentyvätön lähteestä, lähteestä, joka ei tosin itsekylläiselle mitään anna, mutta joka sammuttaa totuutta etsivän sielun polttavan janon.”

Lukijani saattaa kysyä minulta ja myös itse kysyn itseltäni, mitkä olivat silloin Pekka Ervastista esittämäni kuvauksen perusteet, mikä antoi minulle rohkeuden puhua toisen ihmisen henkisestä asemasta, kuten silloin siitä puhuin. Voidaanhan nimittäin väittää, että silloin vielä olin melko nuori ja kokematon.

Olen jo maininnut, että nuoruudestani huolimatta olin saanut seurata Pekka Ervastia suhteellisen kauan ja sangen läheltä. Veljeni Eino Krohn ja minä kuuluimme epäilemättä henkisen opettajamme sisärenkaaseen. Monen vuoden aikana tapasin Pekka Ervastin melkein joka päivä auttaen häntä käytännöllisten asioiden hoidossa. Olin hänen mukanaan myös usein kun hän kohtasi erilaisia ihmisiä ja keskusteli heidän kanssaan neuvoen heitä. Kävellessämme ja viettäessämme lepoetkiä kahden kesken tai seurassa hän yksityiskohtaisesti kuvasi omaa tietään valoon ja selvyyteen. Hän kertoi ihmeellisistä mutta myös usein huvittavista tapahtumista, myötä- ja vastoinkäymisistä, iloistaan ja suruistaan. Pekka Ervast osasi kertoa niin, että tunsi elävänsä hänen mukanaan, tuntevansa mitä hän tunsi, näkevänsä mitä hän näki. Silti on

totta, etteivät kaikki saaneet sitä vaikutelmaa hänen persoonallisuudestaan kuin minä. Oma vaikutelmani ja, voinen sanoa, tietoni Pekka Ervastista perustui erityisesti siihen, että hän kykeni elävöittämään minussa sitä tajunnan puolta, jota tahtoisin nimittää hengeksi tai myös korkeammaksi eli varsinaiseksi minäksi. Hänen läsnäolonsa piti minussa hereillä totuudenetsijän, sen puolen meissä, joka tahtoo hyvää, sitä mikä arvoltaan on yleispätevää, kosmista, jumalallista. Siten saatoin välähdyksittäin, sisäkohtaisesti mutta samalla objektiivisesti nähdä hänet henkisenä valona, mikä muodostui perustaksi meidän opettaja-oppilas -suhteellemme.

Tietysti luin myös hänen kirjansa ja vertasin niitä toisten teosofisten ja salatieteen opettajien kirjoituksiin. Koska minussa lienee annos kriittistä tiedemiestä, annoin myös tämän puolen itsessäni puhua, samalla kun asetuin vastaanottavalle kannalle sille, joka vastasi henkeni vaatimuksia ja tyydytti sitä, sille, joka muodostui myös omaksi oivalluksekseni sitä mukaa kuin luin ja mietiskelin lukemaani.

Tuossa nuoruudenaikaisessa kirjoituksessa selostin edelleen opettajani henkisten saavutusten taustaa, hänen syntymäkotiaan, hänen rakkauttaan musiikkiin ja kieliin, hänen suurta lahjakkuutta kaikissa opinnoissa. Kerroin, miten hänen isänsä suruksi (joka oli rautateiden tilastollisen osaston päällikkö) ja häntä opettaneiden professorien pettymykseksi hylkäsi yliopiston antautuakseen kokonaan teosofian ja salatieteen tutkimuksille.

Keskeisen aseman kuvauksessani sai se kosmisen tajunnan kokemus, joka varsinaisesti aloittaa Pekka Ervastin uran henkisenä tietäjänä ja opettajana. Tätähän Pekka Ervast itse on kuvannut ”P.E:n teosofisissa muistelmissa” (Tietäjä 1915) ja sittemmin eri kannoilta monissa kirjoissa ja esitelmissä. Hän sanoikin, että se on hänelle miltei tyhjentymätön erilaisten kuvausten lähde.

Mutta juuri ”Muistelmien” kuvausta tahdon tässä uudelleen siteerata. Mainittakoon taustaksi, että ns. Judge-kriisi, joka jakoi Teosofisen Seuran Adyarin ja Point Loman eli

Annie Besantin ja William Judgen (sittemmin mrs. Tingleyn) kannattajiin, oli asettanut Pekka Ervastian vasta saavutetun teosofisen vakaumuksen koetukselle ja saattanut hänet henkisen epätoivon tilaan, henkilökohtaiseen mielekkyyskriisiin, johon toisaalta liittyi intensiivinen mietiskely, ”ihmisenä” olemisen tarkoitusta koskevan ongelman todella kestävä ja omakohtaisen ratkaisun ehdoton tarve.

”Lokakuun 13 p:nä 1896 keskellä päivää oli aivan kuin sieluntuskani olisivat kärjistyneet huippuunsa. Ne nousivat niin ylimmilleen, että minä hengessäni huutamalla huusin apua elämältä, kun en jaksanut enkä kestänyt kauempaa.

Heittäysin selälleni sohvalle. Silloin äkkiä peittyi sumuun kaikki ympärilläni. Oli aivan kuin synkkä pilvi silmiäni edessä, ja tuntui kuin tuskani olisi siirtynyt itsestäni tuohon pilveen. Ohimennen ajattelin siinä: Tuollainenko siis on elämä. Samassa pilvi repeytyi ikäänkuin salama olisi siihen iskenyt ja auringon säteet paistoivat kasvoihini lämmittävästi ja kirkkaasti mutta ei häikäisevästi. Vähitellen tuo ihana valo ympäröi minut joka puolelta, niin että olin kuin valomeressä, ja vihdoinkin se tunki sisääni, täytti ja valaisi minut kokonaan, niin että minä itse ja koko olemukseni oli kuin paljasta valoa. Ja samalla auringon takaa ja joka puolelta avaruudesta kuului ääni, joka sanoi: ”Ole hyvässä turvassa, minun poikani, sillä rakastan sinua”. Ja sitten tämä valo haihtui ja laskeusi alas ja meni selkäni sisään ja tuli sieltä ulos niinkuin liekki. Elävänä, liekehtivänä, vaahteran lehden muotoisena se nousi korkealle yli pään ja ympäröi minua valollaan. Ja minä nousin hämmästyneenä sohvalta ja katselin ympärilläni, sillä, katso, minä olin toinen ihminen.

Vanha elämä oli aivan kuin pois pyyhkäisty. Ja minä panin käteni ristiin rinnalle ja sanoin hiljaa ja harvaksen: ”Ihminen on Jumalan poika. Isä Jumala on olemassa ja hän on kaiken takana. Hän rakastaa, hän rakastaa, ja minä olen hänen poikansa, eikä ole mitään hätää, ei ole koskaan ollut eikä tule koskaan olemaan. Kaikki tuska ja kärsimys on vain syntymistä uuteen elämään. Kun ihminen syntyy tähän maailmaan, silloin

on tuskaa ja vaivaa, ja kun ihminen syntyy henkiseen elämään siihen tietoisuuteen, että hän on Jumalan poika, täytyy senkin tapahtua tuskalla ja vaivalla, suurella ponnistuksella ja äärettömän helvetin läpikäynnillä. Muta sitten kaikki on rauhaa, sopusointua ja selvyyttä.”

Haluan mainita, että useita vuosia Pekka Ervastian kuoltua otin osaa erään tutkimusryhmän työhön, johon myös hänen sisarensa Gerda Uglan kuului. Kerran pyysin häntä kirjoittamaan esityksen tästä tapahtumasta, sellaisena kuin omaiset sen silloin kokivat. Rouva Uglan kertomuksestakin kävi ilmi, että omaiset, isä, sisko ja veli — äiti oli jo varhain kuollut — todella kokivat Pekka Ervastian kriisin, häntä vallinneen synkkyuden, erittäin huolestuttavana. He kaikki myöskin tajusivat, että hänelle oli tapahtunut jotakin tavatonta, kun hän tunsi saaneensa valon. Mutta myöskin tämä suuri ja äkillinen muutos, jonka he selvästi havaitsivat, tuntui heistä alussa ei ainoastaan ihmeelliseltä vaan myöskin pelottavalta. Isä alkoi pian myös pelätä sitä, että hänen poikansa, johon hän oli asettanut niin suuria toiveita, mutta joka ei enää välittänyt opiskella yliopistossa, ei lainkaan oppisi tässä maailmassa tulemaan toimeen. Sen vuoksi hän pyysi häntä lähtemään kotoa, jotta hän saisi nähdä mitä ihmiseltä yksin jätettynä vaaditaan. Pian hän kuitenkin iloiten siitä, että hänen poikansa sittenkin näytti kykenevän järjestämään elämänsä, pyysi häntä tulemaan takaisin. Sekä isä että myös sisar ja veli omaksuivatkin ennen pitkää teosofisen maailmankatsomuksen Pekka Ervastian vaikutuksesta ja tunnustivat hänen elämänasenteensa arvon.

Minun on tässä painotettava, ettei Pekka Ervast myöhemmin pitänyt tässä kuvattua henkistä kokemusta oman tai yleensä ihmisen henkisen kehityksen päätepisteenä, vaan pikemmin varsinaisen tien alkuna. Vaikka se tajunnantilana hänessä kesti useita kuukausia ja vaikka siitä saavutettu perusta, jonka löytämisen kokemukselliset puitteet Pekka Ervastian mukaan vaihtelevat, kyllä on kestävä ja siinä paljastunut totuus ihmisen varsinaisesta luonteesta

ikuisuusolentona, totuus hänen syntyperästään, on pitävä, Pekka Ervast tajusi, että taivaan ja maan välillä on muutakin, mikä ihmisen tulee tietää, ennenkuin hän saattaa varsinaisena henkisenä opettajana näyttää toisille tietä ja olla heille todelliseksi lohdutukseksi ja tueksi. Jollei ihminen, joka on jotakin kokenut, ymmärrä, ettei mikään henkinen kokemus ole lepopaikka, hän saattaa ikäänkuin kasvussaan pysähtyä.

Pekka Ervast vei tämän rakkauden kaikkiihteyden kokeminen aluksi etäämmäksi teosofiasta Tolstoin oppeihin, joihin hän jo kamppaillessaan henkisessä kriisissään oli tutustunut ja jotka hän nyt havaitsi parhaiten vastaavan kokemuksessa saavutettua eettistä oivallusta. Mutta Tolstoin oppi merkitsi syventymistä Uuteen Testamenttiin ja sen vuorisaarnaan uudella tavalla ja siinä opetetun elämistävän konkreettista omaksumista ja noudattamista. Vaikka tämä syventyminen ja uusi elämä myöhemmin muodostui pohjaksi Pekka Ervastin keskeisimmille salatieteellisille tutkimuksille, se aluksi vieroitti häntä metafysisistä opeista. Teosofian tieteellisluontoiset opit manvantaroista, ihmisen moninkertaisesta rakenteesta, jälleensyntyvästä ihmismonaadista tuntuivat tällöin vähemmän tärkeiltä, miltei turhilta. Pekka Ervast ymmärsi siinä määrin elämän Tolstoin tavoin, että hän katsoi henkisesti heränneen ihmisen velvollisuuteen kuuluvan elättää itseään ruumiillisella työllä, ja koska hän ei voinut, lapsena vioittuneen selkänsä tähden tulla maanviljelijäksi, mikä Tolstoin mukaan on varsinainen ihanne-elämä, hän kävi menestyksellisesti puusepän oppia aikoen saada elatuksensa puuseppänä.

Mutta hänen näin tehdessään työtä käsillään ajattelija, älyllinen totuudenetsijä hänessä jälleen heräsi. Hän teki itselleen kysymyksiä, johon hänen kokemuksensa jumalallisesta täydellisyydestä ei antanut vastausta. Miksi eivät kaikki elävät olennot jatkuvasti elä tuossa kosmisessa tajunnassa, jossa kaikki on rauhaa, jossa ei ole pahaa, ei kärsimystä, ei ristiriitaa? Onko olemassa kehitystä erilaisten välitilojen, helvettien ja taivaitten kautta kulkemalla. Miten

ihmisiä voitaisiin ohjata niin, että heidän kärsimyksensä lievittyisivät, että he alkaisivat paremmin ymmärtää itseään ja ennenkaikkea oppisivat elämään veljellisempää elämää keskenään. Pekka Ervast oivalsi, että rakkaus ilman tietoa kaikesta, mikä koski ihmisen maallisen elämän ja kohtalon sisäisiä ehtoja, oli tuomittu avuttomuuteen.

Silloin Blavatskyn Salainen Oppi uudelleen tulli hänelle tärkeäksi. Hän syventyi tähän kirjaan uudella innolla ja teki sen huomion, että siinä kerrotut asiat ikäänkuin elävinä koko hänen olemuksensa täyttävinä näkemyksinä, oma-kohtaisena elämänä hänelle selvisivät. Samalla hän teki joukon yliaistillisia kokemuksia, joita nyt nimitettäisiin parapsyykkisiksi, ja joiden teoreettinen selitys askaroitsi häntä. Nyt hän selvästi tajusi, että hän, voidakseen siten auttaa ihmisveljiään kuin hän tunsii haluavansa heitä auttaa, tarvitsi enemmän tietoa. Kysymykset ihmismonaadista kuolematomuuden siemenenä, kuolemanjälkeisistä tiloista, kehityksen päämäärästä, jälleensyntyemisestä, ja ennenkaikkea kysymys Mestareiden ja heidän Valkoisen veljeskuntansa olemassaolosta muodostuivat Pekka Ervastille keskeisiksi.

Ponnistaessaan totuudenetsijänä Pekka Ervast oli kehittänyt sitä rukousmietiskelyn taitoa, jonka perustana oli hänen harvinaisen suuri keskittymiskykynsä. Tätä kykyä, jonka hän näyttää siemenenä jo lapsena omistaneen, mikä osaltaan auttoi häntä hänen opinnoissaan, oli minulla usein tilaisuus ihmetellen tarkkailla. Rukousmietiskely avasi hänelle nyt tien varsinaisiin salatieteellisiin tutkimuksiin. Alussa hän sai kokea sen mitä merkitsee tietoisena täydessä tajunnassaan irrottautua fyysisestä ruumiista, herätä toisessa maailmassa ja tietää olevansa siinä kotona ja toisella tasolla tavata Mestarin. Hän sai siten omasta kuolemattomuudestaan ja mestarien olemassaolosta ja pian myöskin jälleensyntyminen totuudesta sellaisia pitäviä todisteita, että hän katsoi uskaltavansa ryhtyä teosofiseksi opettajaksi ja panna alulle teosofisen liikkeen Suomessa. Pian hän sai ympärilleen joukon innokkaita työtovereita ja oppilaita ja alulle pantu työ jatkui kiinteästi, ei

kuitenkaan ilman kriisejä, kuten teosofisen liikkeen historia sekä maailmassa yleensä että omassa maassamme osoittaa.

Lopetan tähän kuvaukseni Pekka Ervastin kehityksestä teosofiseksi opettajaksi ja hänen toiminnastaan salatieteilijänä. Tutkiessamme hänen kirjojaan huomaamme, miten hänelle avautuu yhä uusia näköaloja samalla kun hänen kehityksensä salatieteilijänä jatkuu. Eräänlaatuinen päätekohta ovat ne tapahtumat, joihin viitataan hänen kuolinvuotenaan 1934 postuumina julkaistussa ”romaanissa” Suuri Seikkailu.

Huomaan, että melkein kaikki, mitä tässä olen kertonut oikeastaan on tiivistettynä ja valikoituna samaa, mistä kerroin jo 45 vuotta sitten. Voidaan siten kysyä, ajattelenko Pekka Ervastista nyt samaa kuin silloin. Eivätkö vuosikymmenet ole aikaansaaneet muutosta asenteessani? Erosinhan Pekka Ervastin perustamasta Ruusu-Rivistä liittymättä myöskään kristosofeihin, jotka nostavat Pekka Ervastin nimen kaikkein korkeimmalle.

Kun ajattelen kaikkia niitä ihmisiä, joita kuluneiden vuosikymmenien aikana olen tavannut toimiessani maailmassa: teologeja, luonnontutkijoita, oppineita humanisteja, filosofeja, ihmisiä, joita on pidetty ja itsekin pidän huomattavina persoonallisuuksina ja viisaina, ei ole yhtäkään, jolla olisi lähimainkaan sitä vaikutusta minuun kuin Pekka Ervastilla. Kenessäkään en ole kokenut sitä kaikinpuolista älyn, tunteen ja tahdon harmonista kehitystä kuin hänessä, kenessäkään en sitä vakavuuden ja leikkimielen viehättävää yhtymistä, sitä kaikkia ymmärtävää eläytymistä toiseen ihmiseen, sitä veljellistä hyväntahtoisuutta ja rakkautta kuin hänessä. Monella tavalla voi sanoa, että hän on minulle näyttänyt, mitä ihmisestä kerran voi tulla.

Mitä enemmän vielä kuin nuoruudessani tunnen, kuinka vähän meitä vielä auttaa, että ihailimme ja ihastumme, jollemme löydä totuutta itsessämme ja asettaen itsemme sisäisen kurin alaisiksi täysin itsenäisesti pyri elämään henkistä elämää, saavuttamaan omakohtaista tietoa, ja ennenkaikkea kehittämään itsessämme rakkauden kykyä. Meidän ei tule

kohottaa ketään ihmistä jumalaksemme, opetti Pekka Ervast, ja tähän olen myös omakohtaisesti tullut.

Mutta Pekka Ervastian kirjoista saamme silti paljon apua henkisissä ponnistuksissamme. Niissäkin elää sama taika kuin hänen persoonallisuudessaan eli. Niitä voidaan lukea tunteella ja viehättyä niissä esitettyjen näkymien ja kuvien runollisesta kauneudesta, vaikka monet kirjat ovatkin muodollisesti keskeneräisiä, alkuaan puhuttua sanaa eikä sellaisinaan kirjallisiksi tarkoitettuja. Niitä voidaan myös lukea älyllä, jolloin kysymysasettelun monipuolisuus ja näköalojen laajuus innoittaa lukijan omaa ajattelua. Mutta ennenkaikkea olisi niitä luettava tahdolla, jolloin ne tukevat meissä sitä mietiskelyä ja henkistä ponnistusta, jonka avulla pyrimme toteuttamaan korkeampaa ja parempaa itseämme.

Meidän aikanamme, jolloin monet mystikot ja salatieteilijät odottavat Valkoisen veljeskunnan uutta henkistä sysäystä, on käytännöllinen materialismi eri muodoissaan saavuttanut hirvittävät ja myöskin tuhoisat mittasuhteet. Eikö meidän olisi juuri nyt syytä herätä henkiseksi olennoiksi totuutta ja sisäistä Mestariamme etsimään. Eikö juuri nyt universaalinen rakkaus, todellinen ihmisyys tulisi olla ojennusnuoranamme. Näitä halutessamme on Pekka Ervastian elämä ja persoonallisuus meille rohkaisevana esikuvana.

Eripainoa Elonpyörä lehdessä n:o 1/1971